

Jaakko Haikonen

25.2.2026

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto YmV 26.2.2026 klo 10.00

STTK:n lausunto keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma, VNS 9/2025 vp

Ilmastopolitiikan uskottavuus rakentuu päästövähennysten riittävyyden, toimenpiteiden kustannustehokkuuden sekä siirtymän sosiaalisen oikeudenmukaisuuden varaan. Lausuntokierroksella on aivan oikein kiinnitetty huomiota vaikutusarviointien puutteisiin ja tarpeeseen priorisoida kustannustehokkaimpia toimia sekä tarpeeseen tunnistaa toimimattomuuden riskit paremmin.

Vaikka päästövähennysten sektorikohtaisissa painopisteissä ja jakautumisessa painottuvat kustannustehokkuussyistä erityisesti päästökauppasektorin päästövähennykset, pitäisi KAISU-suunnitelmassa varautua paremmin siihen, että taakanjakosektorilla on tehtävä jatkossa suhteessa suurempia päästövähennystoimia. Päästökauppasektorilla päästökehitys on ollut nopeasti aleneva toisin kuin taakanjakosektorilla.

Lisätoimia tarvitaan erityisesti liikenne ja maataloussektoreille

Merkittävimmät taakanjakosektorin päästölähteet ovat edelleen liikenne (35 %) ja maatalous (21 %). Erityisesti maataloudessa päästöjen vähentyminen on ollut hidasta ja liikenteessä se on ollut viime vuosina taantuvaa. Lisätoimia olisi kohdennettava erityisesti näille sektoreille sekä jätteenpolton vähentämiseen.

Palkansaajille oikeudenmukaisen siirtymän toimet on tunnistettava ja lisättävä suunnitelmaan

Päästövähennykset on perusteltua toteuttaa kustannustehokkaasti, mutta niiden pitää olla myös sosiaalisesti oikeudenmukaisia. Ilmastotoimien sosiaalinen hyväksyttävyys on ratkaisevaa. Toimien tulee tukea työvoiman siirtymää uusiin tehtäviin koulutuksen ja jatkuvan oppimisen keinoin. Ilmastosuunnitelmien jatkovalmistelussa ja seurannassa pitäisikin vahvistaa taloudellisten, sosiaalisten ja työllisyysvaikutusten arviointia sekä esittää myös kestävää työllisyyttä edistäviä toimia.

Nykyinen globaali ilmastomuutos johtaa elin- ja työolosuhteiden muutokseen eri puolilla maailmaa. Esimerkiksi lisääntynyt kuumuus kesällä ja leutojen talvien aiheuttama liukkaus aiheuttavat vaikeuksia jo nyt myös Suomessa. Suomesta puuttuvat edelleen ne poliittiset päätökset, joilla varmistetaan työntekijöille oikeudenmukainen siirtymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan muun muassa panostamalla heidän osaamiseensa ja toimeentuloonsa sekä turvallisiin työskentelyolosuhteisiin muuttuneissa olosuhteissa.

Jaakko Haikonen

25.2.2026

Luku 8. Osallistaminen ilmastosuunnitelman laadintaan

Työntekijöiden kuulemiseen ja osallistamiseen tähtäävät toimet olisivat ansainneet oman lukunsa suunnitelmassa. Palkansaajien tuki on keskeinen tekijä vihreän siirtymän päätösten hyväksyttävyyden ja poliittisen jatkuvuuden varmistamisessa. Poliittinen tuki on yhä selvemmin havaittavasti uhattuna myös Suomessa ja monissa Euroopan maissa.

Lisäksi ilmastotavoitteiden kannalta keskeisen vihreän siirtymän onnistuminen edellyttää panostuksia työntekijöiden osaamiseen. Osaamisen kehittämiseen tähtäävät toimet olisi pitänyt esittää näkyvämmiin ja konkreettisemmin osana suunnitelmaa.

Luku 9.3.1 Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyys

Luvussa tulisi nostaa esille EU:ssa etenevän Oikeudenmukaisen siirtymän direktiivin (Just Transition directive) keskeinen rooli sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja hyväksyttävyyden edistämisessä. Direktiivi on ratkaisevan tärkeä koko EU:n ilmastopolitiikan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja hyväksyttävyyden kannalta.

Luku 9.3.2 Yhdenvertaisuusarviointi

Luvussa on käsitelty lyhyesti työllisyysvaikutuksia, vaikka niiden käsittely tulisi tehdä selvästi laajemmin ja perusteellisemmin omassa luvussaan. Kohdassa käsitellään erittäin lyhyesti osaamistarpeet, vaikka niihin tulisi kohdistaa selvästi enemmän huomiota. Kokonaisuudesta tulisi käydä ilmi, kuinka osaamistarpeeseen, osaamisen päivittämiseen ja osaavan työvoiman kysyntään vastataan kasvavilla vihreän siirtymän aloilla. Lisäksi tulisi nostaa esille, miten työntekijöitä ja työntekijäjärjestöjä kuullaan vihreän siirtymän asioissa jatkossa sekä miten työntekijöiden tuki varmistetaan vihreän siirtymän toimille niin kansallisesti kuin työpaikkatasolla.

Lisätietoja: Jaakko Haikonen, asiantuntija, energia- ja ilmastopolitiikka, STTK
jaakko.haikonen@sttk.fi
0400 273 385